

Матеріали для роботи з батьками

ФОРМУВАННЯ У ДИТИНИ ЕМОЦІЙНО – ПОЗИТИВНОГО СТАВЛЕННЯ ДО ШКІЛЬНОГО НАВЧАННЯ

Вчитель початкових класів Грищенко Тетяна Василівна
Коростенський міський колегіум № 10
Житомирської області

2023

Загальновідомо, що саме в сім'ї формуються основні духовні орієнтири дитини, на яких у подальшому будується система її взаємовідносин із соціальним середовищем. Цінності, прийняті в сім'ї, визначають поведінку юної особистості, ставлення її до себе та інших, сприяючи духовному зростанню чи, навпаки, перешкоджаючи розвитку. Розглянемо найтипівіші помилки, що їх припускаються в роботі з дітьми батьки та вчителі, і шляхи уникнення цих помилок через тісну взаємодію сім'ї та школи.

Як викликати у дитини інтерес до навчання у школі

Батькам передусім треба знати, що інтерес до навчання може з'явитися у дитини лише якщо з першого дня дорослі створять умови для формування у неї прагнення пізнавати, а також почуття обов'язку, відповідальності тощо. Тут важливо враховувати вікові психологічні особливості дітей. Наведемо деякі ситуації і проаналізуємо, як можна впливати на формування адекватних мотивів навчальної діяльності.

Як розпитувати дітей про школу.

Важливе значення в формуванні у дітей цінностей і мотивів мають запитання дорослих. Діти легко переймаються їхнім емоційним ставленням до речей і явищ. Якщо дитина побачить, що тато, такий сильний і розумний, цікавиться й розпитує, що сьогодні вчили, що писали в класі, тоді й сама повірить: навчання — справді дуже важливе й необхідне заняття й ніколи не нудьгуватиме на уроках.

Якщо ж одразу після повернення малюка зі школи бабуся насамперед запитує: «Чим вас сьогодні годували?», дитина, не бажаючи того, поставить навчання на друге місце.

Коли батьки маленького учня запитують: «Ти відповідав сьогодні?», «Які оцінки ти одержав?», «Тебе похвалила вчителька?», то у дитини, відповідно, формується інтерес до оцінок, похвали, а не до навчальної праці. З такою мотивацією перші ж невдачі у неї викличуть негативне ставлення до школи, оскільки школа не змогла задовольнити її амбіцій. Отже, першими і найголовнішими запитаннями батьків, які хочуть сформувати у дитини інтерес до навчання мають бути: «Що ви сьогодні вчили на уроках?», «Що ти нового дізнався?», «Що найбільше сподобалося?», «А що виявилось складним?» тощо. Такі бесіди поставлять на перше місце навчальну діяльність як найважливішу в школі.

Як допомогти дитині полюбити читання.

Як відомо, ключем до будь-якого виду навчання є читання. Що ж робити у разі, коли дитина не хоче читати? Жоден учень не зможе залюбки робити

те, що завдає йому неприємностей. Саме тому невдоволення батьків, невітніші порівняння з іншими дітьми, відчуття провини часто є причинами, які викликають у першокласників відразу до читання. Якщо запитати у

дітей, які не люблять читати, чи добре вони читають, то відповіді будуть однотипними: «Так собі», «Не дуже добре», «Повільно», «Часто помиляюся», «Погано».

Але часто дорослі самі спричиняють у маленьких школярів небажання читати. Іноді складається враження, що дитину тільки для того і вмовляють почитати, щоб був привід висловити невдоволення: «Ну що ти мимриш?», «Ти що, заснув?». Не дивина, що наступного разу змусити її «сісти почитати» стає ще важче.

Що робити, аби у дитини не виникла відразу до читання? З цього приводу можна дати батькам кілька найпростіших порад.

- Не сварити за погане читання, а, навпаки, захоплюватися ним, хвалити малюка за те, що сьогодні він прочитав краще, ніж учора.

- Просити малюка читати щодня не тому, що він погано це робить, а тому, що вам дуже приємно його слухати, що, мовляв, у вас краще виходить приготування вечері, коли він читає вам на кухні.

- Під час читання корисно зупинити дитину, висловити свої враження від прочитаного. Цим ви вносите в процес читання емоційно привабливий момент діалогу, допомагаєте зрозуміти текст і водночас даєте дитині можливість відпочити.

- Не треба забувати, що дітям (особливо шестирічним) читати ще важко, і тому недоцільно змушувати читати одразу весь текст. Якщо дитина не хоче читати, то не потрібно змушувати її робити це більш, як п'ять хвилин підряд. Краще поділити завдання на невеличкі частини, між якими давати можливість відпочити. У такому разі дитина не перевантажується домашнім завданням і має можливість виконати його досконало та якісно.

Усі перелічені прийоми рекомендуємо використовувати з перших днів навчання, бо виправити негативне ставлення дитини до школи, яке вже склалося, значно важче, ніж сформувати позитивне.

Поряд із загальними прийомами формування адекватної мотивації необхідно проаналізувати й ті педагогічні помилки, які призводять до спаду в першокласників інтересу до навчання вже в перші місяці занять.

Причини зниження інтересу дітей до навчання і шляхи їх подолання

Варто виділити найтипівіші причини зниження інтересу у дітей до школи:

- 1) завищені вимоги батьків;
- 2) неадекватне оцінювання діяльності дитини в сім'ї та школі;
- 3) часті конфлікти з приводу навчання дитини.

Розглянемо, як ці педагогічні помилки впливають на мотивацію навчальної діяльності учня і як їх можна усунути.

Завищені вимоги батьків.

Великі надії щодо своєї дитини є природними: усі батьки хочуть, щоб їхня дитина вчилася тільки на «відмінно», тим більше що й здібності має, і до школи добре підготовлена. Помилкою є те, що багато хто з батьків намагається навіяти дітям свої неабиякі сподівання: «Я в школі була відмінницею, тато вчився відмінно, і ти повинен бути відмінником!» Що таїть у собі така помилка?

Слід пам'ятати, що самі лише здібності і знання ще не гарантують шкільних успіхів. У дитини можуть бути не виховані працелюбність, уміння переборювати труднощі — і навчання даватиметься їй нелегко. На фоні навіяних учневі великих сподівань будь-який бал, нижчий за «10», змусить його зненавидіти навчання, опустити руки, бо сприйматиметься як несправедливе покарання: «Я працював, старався, а мені «9» поставили». Такий настрій заважає дитині поступово підвищувати успішність, бо вона зорієнтована тільки на негайний успіх, якого чекають її батьки.

Невідповідність критеріїв оцінювання діяльності дітей батьками і вчителями.

Друга типова причина зниження інтересу до школи в молодших школярів викликана тим, що багато батьків мають неправильне уявлення про можливості дітей цього віку і схильні надто високо оцінювати успіхи своєї дитини. Те, що одна й та сама робота вдома викликає захоплення, а в класі оцінюється «задовільно», звісно, позначається на ставленні до школи. Дитина дуже швидко робить висновок, що вчитель навмисно занижує її оцінки, що до неї несправедливо ставляться в школі, її не люблять... Таким чином, батьки самі виробляють у дітей негативне ставлення до школи замість того, щоб своєчасно дізнатися про критерії оцінювання роботи учнів і скоригувати свої вимоги з вимогами педагога.

Скоригувати вимоги — це не значить припинити хвалити дитину за найменші успіхи. Якщо учень виконав завдання хоч трішки краще, ніж

учора, його варто похвалити за це і водночас треба сказати: «Бажану оцінку я тобі все-таки поставлю». Така «невідповідність» викликатиме в учня лише позитивні емоції і, отже, формуватиме в нього позитивне ставлення до навчальної діяльності.

Конфлікти з приводу навчання дитини.

Часті конфлікти з приводу шкільних невдач чи домашніх завдань не тільки наносять не виправдану шкоду взаєморозумінню в сім'ї, не лише привчають дитину до сварок, псуєть її характер, негативно впливають на нервово-психічне здоров'я малюка, а й безпосередньо позначаються на навчальній діяльності. По-перше, навчання, що стало причиною домашніх сварок, втрачає привабливість в очах дитини; по-друге, страх перед невдачею (докорами, погрозами, покараннями) різко знижує вірогідність успіху в навчальній роботі.

Як уникнути конфліктів з дитиною і водночас підвищити успішність?

Почнемо з домашніх завдань, оскільки вони є основою успішної роботи в класі. Тут виникають конфлікти з приводу:

- 1) того, що дитина зволікає з виконанням домашніх завдань; «Дві години йому можна довбати, що час сідати за уроки, а він і вухом не веде»;
- 2) не виправдано великих витрат часу на виконання домашніх завдань: «Годинами сидить, чим завгодно займається — тільки не уроками»;
- 3) якості виконання завдань: «По сто разів змушую переписувати, і умовляю, і караю, а все робить будь-як. Немає у нього старанності».

Чому дитина намагається максимально відтягнути час виконання домашніх завдань? Та тому, що знає: таке зволікання можливе. Наприклад, якщо гарно попросити маму, то вона відпустить ще погуляти, якщо викликати жалість у бабусі, то вона дозволить ще погратися чи подивитися телевізор. Словом, час виконання уроків дитина пов'язує з близькими: дозволять ще відкласти — значить, добрі, не дозволять — злі. Тому, коли «добрі» батьки нарешті змусять сісти за уроки, дитина на них ображена: їй відмовили, її не люблять. Крім того, вона сідає за уроки вже втомленою, бо тривала боротьба з батьками, постійна невпевненість в успіхові («А раптом не дозволять?») потребує чимало психічних сил.

Цих конфліктів можна уникнути, якщо відразу встановити час початку виконання домашніх завдань і будь-що дотримуватися його. Тоді замість того щоб боротися з невдоволеною дитиною і підкоряти її собі, дорослий може навіть виступати на її боці, разом з нею «підкорятися часові», розуміти дитину, співчувати їй, змушеній такого чудового дня йти не на прогулянку, а вчити уроки.

Внаслідок такої зміни позицій стосунки батьків і дитини помітно покращаються: адже дитину розуміють, їй співчують, просто нічим не можуть допомогти — вона сама призначила цей час! А головне — чітке дотримання такого режиму занять протягом місяця допомагає виробити відповідне психологічне ставлення до часу: готовність до занять, яка виявляється в тому, що ігрова діяльність гальмується, а пізнавальні процеси активізуються.

Великі витрати часу на виконання домашніх завдань пов'язані з тим, що молодші учні ще не вміють зосереджено працювати, часто відволікаються, роблять багато зайвої роботи. Але якщо в цьому віці не привчити дитину економити свій час, працювати на повну силу, то в майбутньому, коли обсяг домашніх завдань зросте, виконати їх буде просто неможливо.

Для того щоб навчити дитину працювати продуктивно, потрібно створити такі умови, за яких вона якнайменше буде відволікатися. Це позбавить учня необхідності повертатися до найважчого психологічного етапу роботи — етапу, на якому треба налаштувати себе й знову розпочати заняття. Адже чим частіше дитина відволікається, тим більше психічних сил вона витрачає на виконання уроків, бо змушена переборювати себе.

А щоб увага відволікалася якнайменше, треба організувати дитині постійне місце для занять — без ілюстрованих календарів, картинок і листівок під склом та іграшок на столі. Краще, щоб вона не сиділа біля вікна, з якого добре видно, як у дворі граються товариші.

Найголовніше: дитина намагатиметься швидко та якісно виконати домашні завдання тільки тоді, коли на неї після виконання уроків чекатимуть улюблені заняття. Важливо, щоб малюк мріяв про ту хвилину, коли він закінчить уроки. А тоді вже — конструктор, настільний теніс, шахи, футбол у дворі...

Обов'язковою умовою стосунків у системі «батьки — дитина» є взаємна повага й довіра. Дорослим варто бачити в дитині самотуню особистість, а не об'єкт виховних дій, шанобливо ставитися до неї, розвивати в собі вміння підійти до дитини з позитивною установкою.

Ніколи не запитуйте у дитини “Як справи?” або “Як минув твій день?”!

На традиційне запитання “Як справи?” діти у більшості випадків відповідають такою ж традиційною фразою: “Нормально”. Якщо вам не байдужа відповідь і ви дійсно турбуєтеся про дитину, треба запитувати про інше.

Ось 100 запитань дитині, на які їй буде цікаво відповідати, які дадуть батькам купу нової інформації про їхнє чадо і змусять задуматися.

1. Ненудні запитання замість «Як минув твій день?»

- Яка подія сьогодні була найцікавіша?
- Що нового ти дізнався за день?
- Що змусило тебе посміхнутися сьогодні?
- Хто зробив що-небудь смішне, веселе, дурне?
- Що здивувало тебе сьогодні?
- Чи допоміг ти кому-небудь?
- Хто-небудь зробив щось хороше для тебе?
- Ти сьогодні пишався собою? Через що?
- Тобі було сумно?
- Що сьогодні було складним або незрозумілим для тебе?
- У що ти грався сьогодні зі своїми друзями?
- З ким ти сидів сьогодні за обідом?
- З ким із однокласників ти хочеш дружити, але поки не дружиш?
- Хто з твоїх однокласників твоя повна протилежність?
- Хто з вихователюк або вчителюк тобі подобається найбільше? А хто не дуже?
- Якби ти на один день став вчителем, чого б ти навчив своїх однокласників?
- Що-небудь тебе роздратувало?
- Хто-небудь в цей день вчинив з тобою несправедливо?
- Чи було щось, що тебе збентежило?
- З чим ти був не згоден сьогодні?
- Якби сьогоднішній день можна було прожити ще раз, що б ти зробив по-іншому?
- Що тобі не вдалося цього тижня? А що вдалося?

2. Питання, які розвивають фантазію

- Якби з неба йшов дощ із їжі, що ти хотів би, щоб це було?
- На якій тварині ти хотів би покататися: на слоні чи на жирафі?
- Якби ти міг перейменувати кольори, як би ти їх назвав?
- Якби наша кішка вміла розмовляти, що вона сказала б?
- Якби ти міг поставити запитання будь-якій дикій тварині, що ти запитав би?
- Якби у тебе була своя печера, що було б усередині?
- З чого можна побудувати стіну, яку неможливо зруйнувати?
- Яка тварина могла б добре керувати автомобілем?
- Яких винаходів не вистачає світові?
- Що було б, якби машина часу існувала?
- Як був би влаштований світ, якби люди не придумали гроші?
- Якби у тебе була чарівна паличка, які три бажання ти загадав би?

3. Питання про дитину

- Які п'ять слів описують тебе найкраще?
- Що тобі подобається в собі? А що ні?
- Якби ти міг щось змінити в собі, що це було б?
- Якби на один день можна було стати кимось іншим, ким би ти став?
- Якби ти був супергероєм, якою силою ти володів би?
- Якби ти міг поїхати куди завгодно, куди ти поїхав би?
- Які звуки тобі подобаються?
- Чого дорослі про тебе не розуміють?
- Яким був найкращий комплімент, який тобі коли-небудь говорили?
- Яке заняття робить тебе щасливим?
- Яке свято ти любиш найбільше?
- Як ти дбаєш про інших людей?
- Що викликає в тебе ніжність?
- Що ти відчуваєш, коли я обіймаю тебе?
- Від чого ти можеш заплакати?
- Що змушує тебе злитися?
- Що тебе лякає?
- Що б ти більше хотів вміти: літати, як птах, або плавати, як риба?
- Якби у тебе був мільйон доларів, на що б ти його витратив?
- Якби у тебе було достатньо грошей, щоб не працювати, ти б працював чи ні?
- Якби ти відкрив власний магазин, що б там продавалося?

- Якби ти писав книгу, про що вона була б?
- Тобі подобається що-небудь дарувати іншим людям?
- Яким був би твій ідеальний день?
- Що ти вмієш робити такого, чого міг би би навчити інших?
- Що ще ти хотів би навчитися?
- Яким був найщасливіший / нещасливий момент в твоєму житті?
- З усіх речей, які ти знаєш, що буде найнеобхіднішим в дорослому житті?
- Якби ти міг подорожувати в часі і побачив себе три роки тому, яку пораду ти собі дав би?
- Чим ти найбільше пишаєшся в житті?
- Хто з твоїх друзів тобі подобається найбільше? Чому?
- Що ти будеш робити, якщо хтось назве тебе негарним словом?
- Якби ти зараз виріс і став знаменитим, в чому б ти прославився?
- Чим ти можеш допомогти комусь вже сьогодні?
- Якби ти міг провести один день з якоюсь людиною, хто б це був і що би ви робили?

4. Питання про життя і устрій світу

- Що робить людину розумною?
- Як ти думаєш, що відчувають інші люди?
- Навіщо ходити в школу?
- Яким буде життя в майбутньому?
- Що б ти змінив в цьому світі, якби міг?
- Чи легко бути дитиною? А дорослим?
- Як дізнатися, що ти вже подорослішав?
- Дитина повинна поважати всіх дорослих?
- Чи потрібно завжди слухатися батьків?
- Чи можна карати дітей?
- Чи має людина право вкрасти їжу, якщо вмирає від голоду?
- Чи можна завжди робити те, що хочеться?
- Навіщо люди брешуть?
- Чи можна завжди говорити все, що думаєш?
- Чому люди розлучаються?
- Чому люди сваряться, хіба не можна обговорити все спокійно?
- Чому дорослі мало посміхаються?
- Чому люди курять, якщо це шкідливо?

- Що таке поганий і гарний настрій?
- Що треба робити в старості?
- Що таке душа і де вона знаходиться?
- Що таке любов?
- Як зрозуміти, що хтось тебе любить?
- Чи може любов тривати вічно?
- Що таке щастя?
- Чи можна завжди бути щасливим і ніколи не сумувати?
- Чи можна бути щасливим без грошей?
- Чому багаті люди не діляться грошима з бідними?
- Усі люди рівні?
- Чи можна вважати світ прекрасним, якщо в ньому є війни і голод?
- Чи можна обійтися без воєн?
- Чи є користь від проблем і труднощів?
- Чи можна відповісти грубістю людині, яка груба з тобою, чи потрібно залишатися ввічливим?
- Чи можна заздрити?
- Для чого потрібно мистецтво?
- Хто визначає, що красиво, а що ні?
- Чи потрібно приймати свою зовнішність такою, яка вона є?
- Якби можна було видати закон, якому всі на світі повинні підкорятися, яким би він був?
- Чи можемо ми міняти свою долю, чи вона вже визначена?
- Для чого ми живемо?

Рекомендації щодо емоційно-особистісних проблем

Упертість, примхи, неслухняність, дух суперечності

1. Як тільки дитина починає вередувати, обійміть її, переконайте у своїй любові й постарайтеся відвернути од капризу.
2. Якщо не вдалося це зробити, залишіть її у спокої, не звертайте на неї уваги, не беріть у цій сцені участі. Зберігайте спокій і байдужість, що б дитина не робила.
3. Якщо дитині колись удалося домогтися свого за допомогою примхи, вона робитиме це повсякчас.
4. Коли дитина заспокоїться, ласкаво поговоріть із нею. Скажіть їй, як

вас засмутила її поведінка, виразіть упевненість, що надалі вона поводитиметься краще.

5. Діти не вміють управляти ні своїм обуренням, ні почуттям провини. Тому не можна виявляти після істерики дитини невдоволення, лаяти й дорікати їй, погрожувати покаранням, а краще сказати їй, що вона вже досить покарала себе, і показати, що, незважаючи ні на що, ви її любите.

6. Дитина набагато охочіше прийме вказівки, радо виконуватиме їх, якщо буде переконаною в тому, що її люблять.

7. Постарайтеся поменше читати мораль, установлювати заборони, указувати, карати, тиснути і побільше виявляйте тепла, доброзичливості, спокою, терпіння, ласки, поблажливості, навіть ціною деяких компромісів.

Підвищена рухова збудливість (гіперактивність)

Якщо дитина надмірно рухлива, якщо в неї часто змінюється настрій, якщо вона страждає на енурез, гризе нігті, смокче палець, погано спить — усе це ознаки нервового напруження. Причини: несприятлива обстановка в родині, надмірна вимогливість, суворість, принциповість батьків або інших дорослих, їхня брутальність або непослідовність поведінки; грубі родопомічні процедури, родова травма, раннє пошкодження головного мозку; реакція дітей на заборони бігати, лазити, стрибати, що переходить у тривожний стан, дратівливість. Окрики, обсмикування, невдоволення й роздратування дорослих у такі хвилини, спроби втихомирити дитину дають прямо протилежний ефект, тому що це саме ті заходи, що викликають у дитини бажання рухатися ще більше. Кращий спосіб — терміново знайти будь-яке заняття, пов'язане з рухом, гру, що потребує великих фізичних зусиль, тому що надмірною рухливістю дитина намагається розрядити нервові напруження. У спілкуванні з такими дітьми сполучіть твердість і послідовність з теплотою і доброзичливістю.

Негативістська демонстративність поведінки

Подібна поведінка обумовлена порушенням стосунків із дорослими. Для таких дітей характерна демонстративність у сполученні з переживанням дефіциту спілкування, уваги, високих оцінок. Рекомендується чіткий розподіл, регуляція батьківської і

виховательської уваги до дитини за формулою: «приділяти їй увагу не тоді, коли вона «погана», а коли вона гарна». Основна рекомендація: відкрите, довірливе спілкування в ті хвилини, коли дитина спокійна, урівноважена, робить те, що треба (або, принаймні, те, що можна).

Агресивність

Кращий спосіб уникнути надмірної агресивності в дитині — виявляти до неї любов. Агресивна реакція — це реакція боротьби. Вона складається з незадоволеності, протесту, виникає при спробі дитини змінити становище речей. Розпач, роздратування, жаль, нетерпіння дорослі виражають драматичніше і переконливіше, ніж любов, тому, якщо дитина бачить у дорослих людей, що більш-менш регулярно приглушують її, вона неодмінно стає злою й агресивною. Свою агресію дитина може виявляти не обов'язково до об'єкта невдоволення, а до людей, тварин. Якщо дитина була надто розпечена або заголублена у перші 3—4 роки життя, то її психічний розвиток сповільнюється, і тоді всяка зміна ставлення до неї викликає агресивні дії. Лише одне ласкаве слово може зняти озлоблення дитини. Потрібно, щоб вона почувалася прийнятою й улюбленою, потрібно зрозуміти причини протесту й опору та вилучити їх. Необхідно зняти тривожність, чому сприяє тепла емоційна атмосфера вдома й у групі, тому що за агресією стоїть відчуття небезпеки, погрози зовнішнього світу. Дуже важливо давати вихід агресії. Для цього існують нескладні прийоми: дати змогу дитині люто рвати папір, різати пластилін, робити необразливі руйнівні дії, що у приступі агресії дитина може робити довго і з насолодою. Після цього корисні заспокоїливі заняття типу гри з піском, водою і (або) релаксація. Якщо обурення дитини постійно приглушується, то воно нагромаджується і виявляється часто лише у зрілому віці, коли неможливо виявити причини, тому що агресивність уже виливається в інші форми.

Боязкість, тривожність, відгородженість, бар'єри у спілкуванні

Знайдіть будь-яку галузь реальних успіхів, підкреслено виділяйте таку діяльність, у якій дитина успішна, може самореалізуватися, самостверджуватися, переживати успіх і пов'язані з ним позитивні емоції, знайти втрачену віру в себе. Не дратуйтеся через повільність (такі діти унаслідок тривожності боязкі, загальмовані, що виявляється у сповільненості моторики, психічних

реакцій). Не робіть за дитину те, що вона у силах зробити сама. Залучайте її до ігор, що розвивають рухи, вправність, спритність, швидкість реакції. Особливу увагу приділяйте вихованню в дитини самостійності й ініціативи, тому що її активність невисока і вона схильна робити те, що їй запропонують. З цією метою використовуйте колективні ігри, частіше пропонуючи дитині виконання ролей, що потребують прийняття яких-небудь рішень, активного мовного спілкування з іншими дітьми (наприклад, роль капітана корабля, лікаря тощо). Залучайте дитину до частих виступів перед дитячою і дорослою аудиторією (читання віршів, ролі у спектаклі, танцювальні ігри). Для розвитку великих рухів домагайтеся підвищення рухової активності дитини. При цьому не потрібно залучати її до участі у спортивних заняттях: невдачі можуть віджахнути її од фізкультури. Корисні фізична зарядка, жартівливі, рухливі ігри. За тривожністю може стояти брак емоційної підтримки з боку оточуючих. Тому насамперед необхідно створити вдома й у групі атмосферу безпосереднього емоційного спілкування, взаєморозуміння, довіри, що зніме в дитини почуття тривожності перед дорослими й дітьми, і допоможе їй вільно виявляти своє «Я». Якщо дитина буде впевнена у любові й підтримці батьків, якщо дім буде для неї безпечним островом, а батьки, незалежно від її успіхів, віритимуть у неї — вона відчує себе спокійніше і з іншими людьми.

Егоїзм, жадібність

Егоїзм зазвичай пов'язують із розпещеністю дітей. Але це далеко не єдина причина. Егоїстичними ростуть не лише розпечені діти, а й діти, позбавлені любові та турботи. Жорстокість або байдужість до дитини приводять до того, що в неї виробляється вороже, недовірливе, оборонне ставлення до людей і довкілля: вона замикається в собі, росте тривожною, агресивною, важкою у спілкуванні. Дитина неправильно розцінюватиме володіння речами і стане егоїстом у тому випадку, коли її впевненості в собі загрожуватиме втрата батьківської любові. Вона може мати безліч іграшок і бути при цьому недовірливим егоїстом, її невміння поділитися чимось з іншими може бути витлумачене як знак недовіри, тому що виросла вона тільки зовні, оточуючи себе іграшками як сурогатом теплих почуттів, яких у неї не було або було мало. У перевихованні егоїстичних дітей потрібно керуватися

«історією хвороби». Одна річ — розпечені діти — діти-споживачі. Потрібно вчити їх зважати на інших людей і їхні недоліки, виховувати в них доброту й чуйність. Не ставте дитину у виняткові умови, учіть її ділитися всім, що в неї є, розділяйте все порівну між усіма членами родини. Зовсім інша річ — дитина травмована, тривожна, позбавлена ласки й любові. Такій дитині потрібно відкрити світ добрих стосунків, любові й поваги, їй необхідно пережити успіх, одержати схвалення. Коли в дитячу колекцію якихось речей, іграшок дорослі додадуть свій час і самих себе, то виявляться в цій колекції найбільшою цінністю, значення ж інших речей померкне, і дитина поступово стане все більш великодушною і все менш егоїстичною. Увага й любов необхідні всім дітям так само, як світло і тепло сонця для всього живого. Але любов не повинна бути сліпа, вона потребує розумності, мудрості, що виявляється у сполученні поваги, доброти й вимогливості, ласки й суворості.

Дитина говорить неправду

Діти брешуть, щоб: справити враження й усталити власне добре уявлення про себе, домогтися похвали або вияву любові; приховати свою провину, уникнути покарання; виразити свою ворожість. Діти ненавидять запитання-пастки, що змушують їх вибирати між неправдою і гіркою правдою. Якщо ви знаєте відповідь, не ставте запитань. Не провокуйте нову неправду. Іноді сам характер запитання змушує дитину брехати, а це завдає зайвого удару по її самолюбству. Краще сказати, що вам усе відомо, і пояснити дитині, що треба було зробити. З усіх способів припинити неправду найгірший — намагатися залякати дітей. Бурхлива негативна реакція на неправду дитини лише підсилить її потребу брехати. Вона відчує себе ще невпевненіше й намагатиметься знайти можливість заслужити похвалу, уникнути покарань, докорів. Водночас її ворожість лише підсилиться через те, що з нею грубо повелися. Крім того, дорослі повсякчас плутають уявлення дитини, удаючись до так званої «безневинної неправди». Дитина розуміє, що в якихось випадках дорослі говорять неправду, і легко знаходить собі виправдання, коли сама бреше. Чим краще дитина почуватиметься в товаристві батьків, вихователів, чим частіше її заохочують за хороші вчинки, тим краще уявлення в неї складеться про себе саму і тим рідше в неї виникатиме потреба говорити неправду

Ще кілька порад

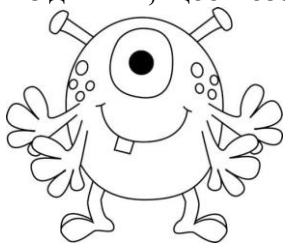
У стосунках із дитиною не покладайтеся на силу. Це озлобить її і привчить до того, що зважати слід лише на силу. Не давайте обіцянок, яких ви не можете виконати. Це похитне віру дитини у вас. Не робіть за дитину те, що вона у змозі зробити сама. Вона може і надалі використовувати вас як прислугу. Не поправляйте дитину у присутності сторонніх. Якщо ви скажете їй усе спокійно, віч-на-віч, вона зверне набагато більше уваги на ваше зауваження. Не читайте дитині нотації і не кричіть на неї, інакше вона буде змушена захищатися, прикидатися глухою. Змиріться з тим, що дитина любить експериментувати. Так вона пізнає світ. Кращий спосіб виховати відповідальність і впевненість у собі — надати дитині можливість самостійно приймати рішення. Дитина вчиться на власному досвіді, тому не слід оберігати її від наслідків власних помшук. Заохочуйте допитливість дитини. Якщо ви спробуєте спекатися її, коли вона ставить відверті запитання, дитина шукатиме відповіді на стороні. Коли дитина з вами розмовляє, слухайте її уважно, із розумінням, не перебиваючи і не відвертаючись. Не дайте їй запідозрити, що вас мало цікавить те, про що вона говорить. Не ставте занадто багато запитань і не встановлюйте безліч правил для дитини: вона не звертатиме на вас уваги. Нехай дитина дає волю своїм фантазіям. Жива уява — дарунок, властивий дитинству. Ніколи не придушуйте його! Поява дитини в родині може викликати кризу в житті старшої дитини. Ставтеся до дітей однаково. Старша дитина повинна знати, що ви любите її нітрохи не менше, ніж інших дітей. Гарний спосіб припинити сварку між дітьми — перемінити обстановку, відволікти їх. Не порівнюйте дитину з іншими дітьми, любіть її такою, якою вона є. Якщо ви хочете розвинути в дитині певні якості, ставтеся до неї так, немов вони вже є.

Негативні та позитивні установки

Проаналізуйте, які директиви, оцінки та установки ви даєте своїм дітям. Зробіть так, щоб негативних було дуже мало, навчіться трансформувати їх у позитивні, які б розвивали в дитині багатство та яскравість емоційного світу й віру в себе.

Негативні установки	Сказавши так: подумайте про наслідки та вчасно виправтесь	Позитивні установки
«Не будеш слухатись - ніхто з тобою не буде дружити...»	Замкненість, відчуженість, безініціативність, підкоряння іншим, улесливість, дотримання стереотипної поведінки	«Будь собою, у кожного в житті є друзі!»
«Горе ти моє!»	Відчуття провини, низька самооцінка, вороже ставлення до оточуючих, відчуженість, конфлікти з батьками	«Щастя моє! Радість моя!»
«Плакса-вакса! Скигліть!»	Стимування емоцій, внутрішня озлобленість, тривожність, глибоке переживання навіть незначних проблем, підвищена емоційна напруга, страхи	«Поплач, буде легше...»
«От дуренький! Геть усе готовий роздати!»	Низька самооцінка, жадібність, накопичування, складності у спілкуванні з однолітками, егоїзм	«Молодець, що ділишся з іншими!»
«Це не твого розуму справи», «Тебе це не стосується»	Низька самооцінка, затримки у психічному розвитку, відсутність власної думки, невпевненість, відчуженість, конфлікти з батьками	«А як ти вважаєш?»
«Ти геть такий, як твій батько (мати)...»	Складності у спілкуванні з батьками, ідентифікація з батьківською поведінкою, неадекватна самооцінка	«Наш батько - чудовий!», «Наша мама - розумниця!»
«Нічого не вмієш робити, незграба!»	Невпевненість у власних силах, низька самооцінка, страхи, затримка психічного розвитку, безініціативність, низька мотивація досягнення успіху	«Спробуй ще раз, у тебе обов'язково вийде!»
«Не кричи так - будеш глухий!»	Прихована агресія, підвищене психоемоційне напруження, хвороби горла, вух, конфліктність	«Скажи мені тихенько на вушко, давай пошепочемось, і це буде нашою з тобою таємницею»
Хлопчику про дівчинку: «Вередливе дівчисько! Усі вони капризулі!». Дівчинці про хлопчика: «Негідник! Усі хлопці б'ються!»	Порушення психосексуального розвитку, ускладнення в міжстатевому спілкуванні, складності у виборі друга чи партнера протилежної статі	«Усі люди рівні, але в той же час жоден з них не схожий на іншого»
«Замазура! Бруднуля!»	Відчуття провини, страхи, розсіяність, неувважність до себе та своєї зовнішності, нерозбірливість у виборі друзів	«Як приємно буває на тебе дивитись, коли ти чистий та охайний!»
«Ти поганій! Ображаєш маму, я піду від тебе до іншої дитини!»	Відчуття провини, страхи, тривожність, відчуття самотності, порушення сну, відчуження від батьків, «ухід» у себе або віддалення від батьків	«Я ніколи тебе не залишу, я люблю тебе більше за всіх»
«Життя надто складне: виростеш - побачиш!»	Недовірливість, боягузтво, безсилля, покірливість долі, невміння долати перешкоди, схильність до нещасних випадків, підозрілість, песимізм	«Життя цікаве та прекрасне! Усе буде гаразд!»
«Іди з очей моїх геть, стань в кутку!»	Порушення взаємодії з батьками, «ухід» від них, прихованість, недовірливість, озлобленість, агресивність	«Іди до мене, давай в усьому розберемось разом»
«Не можна нічого самому робити, питай дозволу у старших»	Сором'язливість, страхи, невпевненість у собі, безініціативність, страх перед старшими. Несамостійність, нерішучість, залежність від чужої думки, тривожність	«Сміливіше! Ти все можеш сам! Тільки спочатку обміркуй свої дії»
«Завжди ти невчасно! Почекай»	Відчуженість, прихованість, надмірна самостійність, відчуття беззахисності, непотрібності, «ухід» у себе, підвищене психоемоційне напруження	«Давай я тобі поможу» або при невідкладній справі «Я обов'язково допоможу тобі через кілька хвилин»
«Нікого не бійся, нікому не поступайся, усім давай здачу!»	Відсутність самоконтролю, агресивність, відсутність поведінкової гнучкості, складності у спілкуванні, проблеми з однолітками, відчуття вседозволеності	«Тримай себе в руках, поважай людей!»

Що малювати з дітьми, щоб позбутися стресу

Дитячий письменник та ілюстратор Метт Стентон запустив безкоштовні уроки малювання «**MonsterMonday**» і пояснює, чому малювати монстриків — це чудові ліки проти нудьги.

«Мені нудно!» — звучить у період карантину дедалі частіше. Батьки шукають безліч рішень. Здебільшого дітей розважають споживанням: телевізор, відеоігри, книги та музика.

Але з часом це теж набридає. Саме тому найкращими ліками проти нудьги є творчість, вважає ілюстратор.

«Творчість — це не „вхід“, це „вихід“. Вона народжує щось нове, це імпульс. Що більше ви її використовуєте, то більше її є. У часи карантину дітей слід заохочувати щось робити самим. Вони можуть малювати, писати, співати, будувати, проектувати, грати, танцювати... Усе, що вони люблять творити!»

На своєму каналі в YouTube художник вчить дітей створювати монстриків щопонеділка в прямому ефірі.

https://www.youtube.com/watch?time_continue=3&v=w7gxvrYu2So&feature=emb_logo

«Хороша річ у малюванні монстра — це те, що його неможливо намалювати неправильно (ніхто не знає, як має виглядати ваш монстрик!). Це і є творчість. На відміну від більшості шкільних завдань, де завжди бувають помилки», — цитує ілюстратора KidsNews.

ПОРАДИ МЕТТА, ЯК МАЛЮВАТИ МОНСТРИКІВ

1. Вирішіть, скільки очей має бути у вашого милого чудовиська.
2. Подумайте про форму для тіла — це може бути трикутник, квадрат чи, наприклад, ромб!
3. Руки, ноги, щупальця? Ви можете вибрати.

4. Яким би почувався твій монстр? Струнким? Пухнастим? Колючим?
5. Пам'ятайте: ви не можете намалювати неправильно! Ніхто все одно не знає, як виглядають монстри, бо вони існують лише в уяві!

5 простих вправ на розвиток емоційного інтелекту в дітей

Емоційний інтелект – це здатність людини розуміти та керувати емоціями, які вона відчуває, та розпізнавати емоції оточуючих. Це стосується не тільки емпатії (хоч вона дуже важлива), але й самоконтролю та стресостійкості. Коли батьки приділяють достатньо уваги емоційному вихованню, то так вони збільшують ступінь довіри в сім'ї, можуть вплинути на дітей в потрібній ситуації і виростити цілісну та впевнену в собі особистість.

Іншими словами, вам буде простіше порозумітись з дитиною, а їй стане легше соціалізуватись. Першим поняттям “емоційний інтелект” почав оперувати психолог Деніел Гоулман. Він вважав, що саме поганий розвиток емоційних станів та невміння ними керувати є важливою причиною низької якості життя. Тему розвитку емоційного інтелекту у дітей продовжили американські дослідники Маєр та Селоуей. У їхній книзі “Що таке емоційний інтелект?” є окремий розділ, присвячений емоційним потребам та проблемам дітей.

Фахівці радять починати розвивати емоційний інтелект із основних емоцій, а потім переходити на їхні відтінки. Нехай дитина спершу навчиться ідентифікувати, коли і чому вона радіє та що її може засмутити. Також з'ясуйте разом причини, які викликають ті чи інші емоції та реакції. Українська науковиця Юліана Савченко пропонує перелік занять, які допоможуть розвинути емоційний інтелект дитини.

Вправи:

- читайте книжку і відразу аналізуйте, що відчувають персонажі. Чому зайчик веселий, а котик сумує? Як розрадити персонажа?
- Ігрові вправи “Вгадай настрій” – дивитись фільм чи мультик без слів і попросити дитину, щоб вона розповідала про настрій і переживання персонажів;
- попросить дитину намалювати свій настрій у цей момент. Нехай вона барвами розповість, що відчуває, а потім пояснить, чому саме такі кольори використала. Також запропонуйте намалювати

настрій оточуючих, при цьому щоб вона сама спробувала вгадати, хто що відчуває;

- показуйте дитині світлина різних людей, просіть описати настрої сфотографованих та пояснити, чому вона так вважає;
- пограйте в театр – нехай дитина вибере собі персонажа і максимально емоційно відтворить його дії. Потім розпитайте про те, що вона сама відчувала, коли вдавала персонажа. Взагалі сюжетно–рольові ігри є одним із найкращих та найефективніших “тренажерів” для емоційного інтелекту.

Для розвитку емоційної компетентності, керування емоціями важливо вдосконалювати процеси сприйняття і емоційну оцінку дійсності. Основний спосіб розвитку емоційного інтелекту полягає в стимулюванні фантазії та уяви дитини.

Література

- 1.Макаренко А.С. Книга для батьків. — К; Рад. шк., 1987. - 384 с.
- 2.Сухомлинський В.О. Батьківська педагогіка. — К.: Рад. шк., 1978. — 263 с.
- 3.Подготовка детей к школе в семье / Под ред. Т.А.Макаровой, Ф.А.Сохи-на. ~ М.: Педагогика, 1976. — 192 с.
- 4.Л.Повалій. Батьки і діти: як досягти взаєморозуміння. — Шкільний світ. — 2003. — № 3.

Джерела

<https://dou.ua/lenta/articles/how-to-develop-eq/>
<http://www.danielgoleman.info/topics/emotional-intelligence/>
<http://ei.yale.edu/journal/emotional-development-and-emotional-intelligence-educational-implications/>
<http://oldconf.neasmo.org.ua/node/44>
https://lib.iitta.gov.ua/10250/1/%D0%A1%D0%B0%D0%B2%D1%87%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE_12_2014.pdf